

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
1985

BRNO 1987

ZANIKLÁ STŘEDOVĚKÁ OSADA V KATASTRU OBCE DOBROMILICE /okr. Prostějov/

Alena Prudká, Muzeum Prostějovska

V dubnu 1985 při prohlídkách terénu jsme s prof. Janem Šrotem zjistili severovýchodně Dobromilic proti poloze Klamův Dvůr /na protější straně silnice z Výšovic do Dobromilic/ koncentraci střepového materiálu soustředěného na protáhlé ploše v délce cca 300 m /svah velmi mírné terénní vlny otočené k jihozápadu/. Střepový materiál je jednotný /14. - 15. stol./. Pátrání v archívních pramenech po ZSO, kterou by bylo možno s nálezem spojit, bylo prozatím negativní.

Mittelalterliche Dorfwüstung im Kataster der Gemeinde Dobromilice /Bez. Prostějov/. Im April 1985 haben wir mit Prof. Jan Šrot nordöstlich von Dobromilice gegenüber der Flur Klamův Dvůr eine Konzentration von Scherben festgestellt /14. - 15. Jahrhundert/, die sich auf einer ausgedehnten Fläche in einer Länge von ca. 300 m befand. In den Archivquellen hat man vorläufig keine mittelalterliche Dorfwüstung festgestellt, mit der man den Fund verbinden könnte.

ARCHEOLOGICKÝ VÝZKUM V HRADCI NAD MORAVICÍ /okr. Opava/

Vratislav Janák, AŮ ČSAV Brno

V srpnu a září provedla opavská expozitura zjišťovací výzkum ve výkopu pro novou kanalizaci, který v délce cca 350 m procházel východní částí areálu státního zámku Hradec a náměstím ČSLA před zámkem. Při sledování výkopu /jeho šířka i hloubka se většinou pohybovala v rozmezí 2 - 3 m/ bylo dobře patrné, jak rozsáhlé terénní úpravy v 18. a 19. stol. výrazně proměnily přirozený reliéf severní části hradecké ostrožny a zřejmě i větším dílem odstranily původní vrstvy pravěkého a středověkého osídlení, z nichž se podařilo zjistit pouze nepatrné zbytky na některých místech.

Výkop však zachytil 4 fortifikační příkopy, zapuštěné do skalního podloží. V prvním z nich - před budovou dnešního lesního závodu - trasa kanalizace začíná, takže nemohl být dokumentován úplně. Je však velmi rozměrný - nahoře širší než 13 m, hlubší než 3,5 m; jeho zbytky jsou v terénu ještě patrné mezi farním kostelem a prodejnou Jednoty. Další příkopy se nacházejí v prostoru mezi branou zámeckého parku a průčelím budovy dnešního "Bílého zámku", která je výsledkem četných přestaveb jádra středověkého hradu - druhý 30 m, třetí 50 m a čtvrtý asi 57 m směrem od brány k zámku. Z druhého příkopu jsme zachytili jen nepatrnou část a tvar ani rozměry nebylo možno zjistit. Třetí příkop - velmi pravděpodobně totožný s příkopem, zachyceným na jiném místě parku při sondážích B. Novotného v r. 1956¹ - je nahoře 4 m široký a stěny se do skály zahlubují mísovité, v 70 cm hloubky se zužuje na cca 280 cm a stěny pokračují dolů kolmo; jeho hloubka je větší než 180 cm. Právě v místě průběhu kanalizační trasy je přerušena a podloží vystupuje do výše, obvyklé v okolí. Čtvrtý příkop je rovněž asi 4 m široký, poměrně mělký /60 - 70 cm ve skále/ a má jednoduchý profil širokého "V"; 2 m za jeho jižní hranou je do skály vtesán palisádový /?/ žlábek s kolmými stěnami a zaobleným dnem, 50 cm hluboký a 50 cm široký.

První tři příkopy, zmínované - samozřejmě bez přesnější lokalizace - i v písemných pramenech, byly bezpochyby součástí středověkého opevnění /jejich starší původ nelze ovšem vyloučit/ a byly spolu s ním likvidovány koncem 18. stol. Čtvrtý příkop souvisel spíše s opevněním hradiska z konce doby bronzové /zbytek sídlištní vrstvy slezské kultury byl zachycen při severovýchodním nároží zámku/ než se středověkou fortifikací. Tomu nasvědčuje i jeho výplň, která - i když se ji nepodařilo datovat - má zcela jiný charakter než zásep ostatních příkopů, odpovídající okolním novověkým navážkám.

Důležité zjištění jsme učinili při jihovýchodním nároží zámku, v místech, kde podle údajů písemných pramenu ze 16. stol. měla stát hlavní věž hradu. Výkop zde narušil složitou soustavu mocných /až 160 cm/ zdí, která je zjevně výsledkem několika středověkých, příp. novověkých přestaveb a velmi pravděpodobně se pod úroveň dnešního terénu připojuje k stávající jižní stěně "Bílého zámku". Část těchto zdí - z lomového kamene, kladeného na žlutou písčitou maltu - vymezuje podkovovitý či půlkruhovitý prostor, do značné výše vyplněný navážkou, kterou nejmladší keramika datuje k polovině 13. stol. Při vybírání navážky byla mj. získána esovitá záušnice mladého rázu /bronz, Ø cca 4 cm/ a železná šipka s křídélky a protáhlou tulejí. Podle datace navážky by tedy část zachycených zdí mohla souviset ještě s původní stavbou kamenného královského hradu, ale prozatím je situace v těchto místech velmi nejasná; bližší poznatky může přinést pouze rozsáhlejší plošný odkryv.

Poznámka:

1 O výsledcích výzkumu v r. 1956 srv. sumárně B. Novotný, Archeologický výzkum Hradce u Opavy, Slezský sborník 57, 1959, 447 - 463; celkový přehled historie a stavebního vývoje u A. Turka, Dějiny zámku Hradce, Ostrava 1971.

Archäologische Grabung in Hradec nad Moravicí / Bez. Opava/. Bei der Begehung des Aushubes für eine Kanalisierung im östlichen Teil des Areales des stattlichen Schlosses in Hradec nad Moravicí und am Platz der ČSLA vor dem Schloss, wurden 4 Gräben festgestellt, die in das felsige Liegende eingelassen waren. Drei von diesen waren Bestandteil einer mittelalterlichen Befestigung, der vierte gehörte offenbar zu dem Burgwall aus der späten Bronzezeit. Bei der südöstlichen Ecke des heutigen "Weissen Schlosses" störte der Aushub Reste alter Mauern, die wir vielleicht teilweise zur Mitte des 13. Jahrhunderts datieren können.

STAVEBNÍ POZŮSTATKY KOSTELA SV. JIŘÍ NA SLEZSKÉ OSTRAVĚ /okr. Ostrava/

Jiřina Pavlíková, KSSPPOP Ostrava, Vratislav Janák, AÚ ČSAV Brno

Začátkem března přistoupil OKR - Rekultivace, n.p. v přítomnosti referentů k demolici domu č. 70 na Klášterní ulici v Ostravě 2, stojícího na místě původního slezskoostravského farního kostela sv. Jiří. Práce s ní spojené nezasáhly pod dnešní úroveň okolního terénu, tvořenou povrchem novověké vyrovnávací vrstvy /Janák-Kouřil 1987, v tisku/.

Při bourání nadzemních částí domu bylo zjištěno, že pro jeho stavbu byla ze starého kostela, zboře - něho r. 1783, využita jak část stojících zdí /především jeden z opěrných pilířů/, tak i druhotně fragmenty tvarovaných stavebních článků a jisté i prosté zdivo. Tvarované kusy - jde především o zlomky ostění dveří a oken, příp. se zbytky červené malby, ale i o celé větrací okénko, špičku "gotického" okna se zbytkem kružby a část sloupové hlavice s rostlinným ornamentem - můžeme rámcově datovat do 1. pol. 16. stol. To přibližně odpovídá i údajům písemných pramenů o přestavbě původně dřevěného kostela na kamenný v r. 1555 /Dějiny Ostravy, 638/.

Literatura:

Janák, V. - Kouřil, P. 1987: Nález lidských kostí na Slezské Ostravě, PV 1984, v tisku. Dějiny Ostravy, Ostrava 1967, 638.

Bauüberreste der Kirche des Hl. Georg in Slezská Ostrava / Bez. Ostrava/. Bei der Demolition des Hauses Nr. 70 in der Klášterní Gasse in Ostrava 2 - Slezská Ostrava hat man festgestellt, dass für seinen Bau teilweise Mauerüberreste /vor allem einer der Stützpfiler/ der ursprünglicher Pfarrkirche des Hl. Georg benützt worden waren, die hier bis zum Jahre 1783 stand /Janák-Kouřil 1987, im Druck/. Auch in den übrigen Wänden des Hauses hat man sekundär benütztes Material aus der eingerissenen Kirche verwendet, inklusive der in die 1. Hälfte des 16. Jahrhunderts rahmenhaft datierbaren architektonischen Gliederfragmente. Nach den Angaben der schriftlichen Quellen wurde die ursprüngliche Holzkirche im Jahre 1555 in eine steinerne umgebaut /Dějiny Ostravy, 638/.

NÁLEZY LIDSKÝCH KOSTER V AREÁLU PAULÁNSKÉHO KLÁŠTERA V BRTNICI /okr. Jihlava/

Zdeněk Měřínský, AÚ ČSAV Brno

Při stavebních úpravách a statickém zajištění budov paulánského kláštera v Brtnici, jenž byl založen roku 1624 Rombaldem XIII, hrabětem z Collalto /Hosák 1967, 113/, došlo v září roku 1985 v severozápadním rohu rajskeho dvora v hloubce asi 180 - 200 cm k nálezu kostrových pozůstatků několika lidských jedinců. V prostoru dvora byla lidská kostra údajně nalezena i při stavebních úpravách v minulosti /informace tajemníka MNV v Brtnici A. Rubeše, jemuž referent děkuje i za ohlášení a zabezpečení tohoto nálezů/. S největší pravděpodobností se jedná o pohřby v areálu kláštera z doby jeho existence, tj. ze 17. - 18. století, kdy byl za josefinských reforem roku 1784 zrušen.

Literatura:

Hosák, L. 1967: Přehled historického místopisu Moravy a Slezska v období feudalismu do roku 1848. Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960. Úvodní svazek, Ostrava.

Funde von menschlichen Skeletten im Areal des paulinischen Klosters in Brtnice / Bez. Jihlava/. Bei Bauherrrichtungen und bei der statischen Sicherung der Klostergebäude wurden im Paradieshof Knochenüberreste von einigen menschlichen Individuen festgestellt. Höchstwahrscheinlich handelt es sich um Bestattungen im Areal des Klosters aus der Zeit seiner Existenz, d.h. aus dem 17. - 18. Jahrhundert.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1985

- Vydává : Archeologický ústav v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchlíková, Dr. J. Unger
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : A. Krechlerová
Na titulním listě : bronzová spona z Kostic
Tisk : Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov,
provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo : ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis : 450 kusů - neprodejné